

POSTANOWIENIE

Dnia 19 stycznia 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tadeusz Wiśniewski (przewodniczący)

SSN Bronisław Czech (sprawozdawca)

SSN Henryk Pietrkowski

w sprawie z powództwa P. C.

przeciwko (...) Zakładowi Ubezpieczeń S.A. I Inspektorat w R.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 19 stycznia 2005 r.,

kasacji powoda od postanowienia Sądu Apelacyjnego z dnia 27 maja 2004 r.,
sygn. akt I ACa (...),

uchyla zaskarżone postanowienie.

Uzasadnienie

W pozwie wniesionym w dniu 14 listopada 2003 r powód P. C. domagał się zasądzenia na jego rzecz od pozwanego Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Inspektorat w R. kwoty 50.000 zł „tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę oraz za koszty poniesione na rzecz opieki nad T. C.”.

W uzasadnieniu twierdził, że ponosił skutki rozstroju zdrowia doznanego przez jego ojca T. R. w rezultacie zakażenia wirusowym zapaleniem wątroby typu C, przy czym T. R. zmarł w toku procesu o świadczenie z art. 415, 444 i 445 k.c., a roszczenie o zadośćuczynienie przeszło, z mocy art. 445 § 3 k.c. na powoda jako spadkobiercę. Utrzymywał, że poniesione przez niego szkody obejmowały kwotę 16.900 zł wyłożoną na przewożenie ojca, żywienie go i opiekę oraz kwotę 28000 zł stanowiącą równowartość kosztów opiekowania się nim. Napomknął też, że skutkiem

śmierci ojca był wstrząs psychiczny rzutuający na pogorszenie stanu zdrowia powoda i zachodzą przesłanki przyznania odszkodowania na zasadzie przepisu art. 445 § 3 k.c., a ponadto, że poniósł straty wynikłe z konieczności zrezygnowania z osiągnięcia dodatkowych korzyści materialnych z możliwego zatrudnienia w czasie, kiedy opiekował się ojcem.

Pozwany, przeciwko któremu pozew wytoczony został, jako stronie umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej zawartej ze szpitalem, w którym T. R. miał doznać szkody na zdrowiu, wniósł o oddalenie powództwa zarzucając nieudokumentowanie szkody, a także wskazując, że do dochodzenia odszkodowania z tytułu kosztów wynikających z rozstroju zdrowia i zadośćuczynienia za krzywdy upoważniony jest wyłącznie poszkodowany, a to ostatnie roszczenie nie przeszło na spadkobierców z uwagi na umorzenie postępowania w sprawie z powództwa T. R.. Zarzucił również, że powód nie wykazał, by na wskutek śmierci ojca nastąpiło znaczne pogorszenie sytuacji życiowej uzasadniające odszkodowanie przewidziane art. 446 § 3 k.c.

Sąd Okręgowy w R., wyrokiem z dnia 16 lutego 2004 r., oddalił powództwo i zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 2.400 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd ten ustalił, że w dniu 8 listopada 2001 r. T. R. działając przez pełnomocnika w osobie P. C. wytoczył proces o zasądzenie od pozwanego Zakładu Ubezpieczeń kwoty 250.000 zł tytułem zadośćuczynienia i odszkodowania oraz renty w związku ze szkodami spowodowanymi zakażeniem w czasie dializ wykonywanych w Szpitalu Wojewódzkim Nr 2 w R.. T. R. zmarł 25 kwietnia 2002 r, po czym do sprawy w charakterze powoda wstąpił P. C. jako jedyny spadkobierca. Wówczas też nastąpiła modyfikacja żądania według formuły, że powód „wnosi o kontynuowanie sprawy w ramach podniesionego roszczenia, które T. R. wniósł za swego życia w oparciu o art. 415, 444 i 445 k.c. ale ze zmianą na art. 446 k.c.”

W ocenie Sądu Okręgowego wyłącznie legitymowany do dochodzenia odszkodowania z tytułu wydatków na pokrycie kosztów leczenia wg art. 444 k.c. jest poszkodowany, choćby koszty te poniosły osoby trzecie. Zadośćuczynienie natomiast przechodzi na spadkobierców w trybie art. 445 § 3 k.c., a przesłanki w nim przewidziane nie zaistniały w odniesieniu do powoda. Jego sytuacja życiowa nie uległa też znacznemu pogorszeniu (w rozumieniu art. 446 § 3 k.c.) na skutek śmierci ojca.

W związku z apelacją powoda Sąd Apelacyjny postanowieniem zaskarżonym kasacją, uchylił zaskarżony wyrok i odrzucił pozew oraz nie obciążył powoda kosztami zastępstwa procesowego na rzecz pozwanego.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że z uwagi na okoliczności ujawnione w postępowaniu pierwszoinstancyjnym należało rozważyć związek pomiędzy roszczeniami zgłaszanymi w toczącej się przed Sądem Okręgowym sprawie z powództwa T. R. przeciwko (...) Zakładowi Ubezpieczeń S.A. Inspektorat I w R. [sygn. akt I C (...) kontynuowanej następnie przez P. C. przeciwko (...) Zakładowi Ubezpieczeń S.A. i dopozwanemu Skarbowi Państwa - Szpitalowi Wojewódzkiemu Nr (...) w R. [sygn. akt (...)], a żądaniami sformułowanymi w niniejszej sprawie. W sprawie sygn. akt I C (...) postępowanie zostało umorzone przy czym Sąd Okręgowy w sentencji postanowienia jako powoda wymienił T. R., a orzeczenie to uprawomocniło się na skutek odrzucenia zażalenia jako wniesionego przez P. C., który utracił umocowanie do reprezentowania ojca.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, w niniejszym procesie powód, powołując się na art. 446 k.c. dochodzi w istocie odszkodowania obejmującego zwrot kosztów leczenia w rozumieniu art. 446 § 1 k.c.. Do kosztów tych zalicza się bowiem m. in. koszty związane z koniecznością specjalnej opieki i pielęgnacji, przewozem chorego do szpitala i na zabiegi, zakupem leków i specjalnego odżywiania. Roszczenie to zostało sformułowane jednoznacznie, czego dowodzi chociażby ścisłe wyliczenie sumy odszkodowania (44.900 zł).

W poprzedniej sprawie, sygn. akt I C (...), powód nie wymieniał *expressis verbis* w swych żądaniach kosztów leczenia ojca jednakże wielokrotnie podkreślał, że opiera powództwo o przepisy art. 446 § 1 - 3 k.c.

Roszczenia te pozostały niedookreślone, jednakże powód nie został wezwany o uzupełnienie tych braków formalnych pozwu przez wydanie zarządzenia na zasadzie art. 130 § 1 k.p.c. w związku z art. 187 § 1 k.c. Brak jest w tej sytuacji podstaw, by przyjmować, że roszczenie powoda sformułowane w ten sposób nie obejmowało określonego w powoływanym przez niego przepisie art. 446 § 1 k.c. odszkodowania z tytułu poniesionych kosztów leczenia zwłaszcza, gdy zważy się, że powód działający bez profesjonalnego pełnomocnika nie został rozpytany na tę okoliczność.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, nie można też uznawać, że postępowanie w przedmiocie roszczeń powoda wywodzonych z treści art. 446 k.c. zostało w tamtej

sprawie prawomocnie zakończone ze skutkiem z art. 366 k.p.c. tym bardziej, że postanowieniem z 16 grudnia 2002 r. były objęte jedynie te roszczenia, które zostały sformułowane pierwotnie przez T. R. Sąd Okręgowy dał temu wyraz stwierdzając w uzasadnieniu postanowienia o umorzeniu postępowania, że osoby uprawnione do roszczeń z art. 446 § 1-3 k.c. winny dochodzić swoich praw w drodze odrębnego procesu.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny przyjął, że w sprawie z powództwa P. C. przeciwko (...) Zakładowi Ubezpieczeń S.A. [i Skarbowi Państwa - Szpitalowi Wojewódzkiemu Nr (...) w R.] zawisł spór z momentem doręczenia pozwu, przy czym dotyczy on tego samego roszczenia, które dochodzone jest w niniejszym procesie przeciwko (...) Zakładowi Ubezpieczeń S.A. Inspektorat w R.. Zawistość sporu uniemożliwia rozpatrywanie sprawy o to samo roszczenie pomiędzy tymi samymi stronami. Z tych względów pozew w sprawie, która później niż pierwsza stała się sprawą zawisłą musi ulec odrzuceniu zgodnie z treścią art. 199 § 1 pkt. 2 *in principio* k.p.c..

Powód w kasacji, zarzucając naruszenie art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c., wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w R. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sytuacja procesowa jaka zaistniała w sprawie obecnej i poprzedniej jest konsekwencją z jednej strony niezrozumienia przez powoda P. C. istoty postępowania w tych sprawach i przysługujących mu roszczeń, o czym świadczy treść jego pism procesowych zawierających nieprecyzyjne i wewnętrznie sprzeczne oświadczenia, a z drugiej strony - wadliwym działaniem sądów (brak odebrania od powoda odpowiednich oświadczeń, po udzieleniu mu stosownych pouczeń w zakresie przewidzianym art. 5 k.p.c.). W tej sytuacji nie bardzo wiadomo jaki jest przedmiot powództwa w sprawie niniejszej.

W poprzedniej sprawie Sądu Okręgowego w R., sygn. akt I C (...), powodem był T. R., a jego pełnomocnikiem – P. C.. T. R. zmarł 25 kwietnia 2002 r. Z tej przyczyny pełnomocnictwo P. C. wygasło (art. 96 k.p.c.). P. C. mógł wstąpić do procesu i kontynuować go z tytułu spadkobrania w odniesieniu do zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę przez T. R. (art. 445 § 3 k.c.), jako jedyny spadkobierca. W związku z tym złożył on wewnętrznie sprzeczne oświadczenie, że „wnosi o kontynuowanie sprawy w ramach podniesionego roszczenia, które T. R.

wniósł za swego życia w oparciu o art. 415, 444 i 445 k.c. ale ze zmianą na art. 446 k.c." Sąd Okręgowy w R. postanowieniem z dnia 16 grudnia 2002 r. umorzył postępowanie, wskazując T. R. jako powoda. Postanowienie to uprawomocniło się. W uzasadnieniu tego postanowienia Sąd Okręgowy przyjął, że P. C. „nie wystąpił z roszczeniami w oparciu o przepis art. 445 § 3 k.c., zmieniając podstawę żądania na art. 446 § 1-3 k.c. Roszczenia o zwrot kosztów leczenia i pogrzebu nie należy do spadku po zmarłym poszkodowanym lecz jest samodzielnym roszczeniem tego kto koszty poniósł. Osoby uprawnione do roszczeń z art. 446 § 1-3 k.c. winny dochodzić swoich praw w drodze odrębnego procesu.” Wynika z tego, że Sąd przyjął iż P. C. nie wystąpił w poprzedniej sprawie z roszczeniami z art. 446.

Umorzeniu postępowania w sprawie z powództwa P. C. nie przysługuje powaga rzeczy osądzonej (art. 366 i 199 § 1 pkt 2 k.p.c.). T. R. mógłby zatem po takim umorzeniu wytoczyć powództwo o roszczenie z art. 445 § 3 k.c.

Skoro w poprzedniej sprawie Sąd przyjął, że P. C. nie wystąpił z roszczeniami z art. 446 k.c., bo domagał się tego samego, co jego ojciec T. R., to wniesieniu powództwa w sprawie niniejszej nie można postawić zarzutu zawisłości sporu (art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c.) w poprzedniej sprawie.

Dlatego Sąd Najwyższy uchylił zaskarżone postanowienie (art. 393¹³ § 1 k.p.c.). Pozostaje zatem rozpoznanie sprawy na skutek apelacji powoda.